

Keywords: *methodology, methodological approaches, preparation of future teachers, labor activity.*

УДК 378.091.12:159.9-051

Білик В. Г.

ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПРИРОДНИЧО-НАУКОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті вказано, що у підготовці майбутніх психологів у вищих навчальних закладах, першочергового значення набуває установка на формування всебічно розвиненої, творчої, здатної до новаторської діяльності, самовдосконалення та саморозвитку особистості. Зазначено, що для вирішення окресленої проблеми особливої значущості набуває фундаментальна та природничо-наукова підготовка.

Аналіз психолого-педагогічної літератури, проведений автором, показав відсутність єдиного тлумачення базових понять, які характеризують природничо-наукову підготовку майбутніх психологів у вищих навчальних закладах. У статті розкрито сутність понять “природничо-наукові компетенції”, “природничо-наукова компетентність, природничо-наукова підготовка”.

Окреслено перспективи подальших досліджень, які автор вбачає у виявленні, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов формування професійно спрямованої природничо-наукової компетентності майбутніх психологів у закладах вищої освіти (вищих навчальних закладах).

Ключові слова: *природничо-наукова підготовка, природничо-наукова компетентність, природничо-наукові компетенції.*

В умовах сьогодення професія психолога не втрачає актуальності, до неї завжди є інтерес. Це спричинене особливостями життя сучасної людини, нестабільним соціально-економічним розвитком України, глобальною екологічною кризою тощо.

Вважаємо за необхідне підкреслити, справжню користь може принести лише спеціаліст, який одержав якісну професійну освіту. Щоб стати висококваліфікованими психологами, студенти повинні опанувати весь необхідний спектр дисциплін – від предметів гуманітарного і соціально-економічного циклу, природничо-наукового циклу до дисциплін професійної та практичної підготовки.

В результаті аналізу попередніх досліджень нами встановлено, що у підготовці майбутніх психологів у вищих навчальних закладах, першочергового значення набуває установка на формування всебічно розвиненої, творчої, здатної до новаторської діяльності, самовдосконалення та саморозвитку особистості. Для вирішення окресленої проблеми особливої значущості набуває фундаментальна та

природничо-наукова підготовка.

Проблемі природничо-наукової підготовки присвячені наукові праці А. В. Антонєць, Г. Білецької, О. Бордонської, С. Є. Старостіної, О. Ю. Бородіної, С. В. Свиридової та ін.

Необхідність професійної спрямованості дисциплін природничо-наукового циклу досліджували Л. Гусак, В. Клочко, Т. Крилова, В. Копетчук та ін.

Наукові роботи Ю. Барабаш, Ю. Вервес Г. Данилової та ін. присвячені змісту та методичним проблемам підготовки фахівців в процесі вивчення природничих дисциплін

Однак, у наукових дослідженнях не знайшло належного висвітлення питання природничо-наукової підготовки майбутніх психологів у вищих навчальних закладах.

Мета статті – розкрити сутність основних понять, які характеризують теоретичні та методичні засади природничо-наукової підготовки майбутніх психологів у закладах вищої освіти (вищих навчальних закладах).

Теоретичною основою будь-якого наукового дослідження є з'ясування та конкретизація базових понять із метою уникнення їх різних тлумачень [19, с. 57].

В аспекті нашого дослідження, важливо визначитися з основними поняттями, які характеризують теоретичні та методичні засади природничо-наукової підготовки майбутніх психологів у вищих навчальних закладах.

Вважаємо, що базовими, в межах окресленої проблеми, є поняття: “вищий навчальний заклад”, “майбутні психологи”, “природничо-наукова підготовка”, “природничо-наукова підготовленість”, “природничо-наукові компетенції” та “природничо-наукова компетентність”.

Першочергового уточнення, на нашу думку, потребує поняття “вищий навчальний заклад”, оскільки у новому Законі України “Про освіту” цей термін замінено на “заклад вищої освіти”. Отже, в нашому дослідженні поняття “вищий навчальний заклад” ототожнюємо з поняттям “заклад вищої освіти” і розглядаємо його як “окремий вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей” [7].

Провідним напрямом діяльності закладів вищої освіти є підготовка майбутніх фахівців.

Визначимося з сутністю поняття “майбутній фахівець”. Так, на думку Ю. О. Лянного майбутній фахівець це “особистість, яка цілеспрямовано здобуває кваліфікацію відповідно до певного освітньо-кваліфікаційного рівня в процесі навчання, спрямованого на підготовку до подальшої професійної діяльності” [9, с. 33]. Л. П. Сущенко, майбутнього фахівця розглядається як “особистість, яка цілеспрямовано здобуває у вищих

навчальних закладах кваліфікацію відповідно до певного освітньо-кваліфікаційного рівня в процесі спеціально організованої навчально-виховної діяльності...” [17, с. 15]. У. Ш. Сундетова та А. В. Баймурзін зазначають, що майбутній фахівець є носієм нової парадигми, активним транслятором норм, цінностей, зразків поведінки, мислення та діяльності, які було закладено в нього у вищому навчальному закладі [16, с. 33]. Нам імпонує таке визначення, тому на нього ми будемо орієнтуватись в подальшому нашому дослідженні.

Аналізуючи сутність дефініції “підготовка”, прийшли висновку, про відсутність одностайної думки науковців щодо його тлумачення.

Зокрема, у “Великому тлумачному словнику сучасної української мови” поняття “підготовка” розглядається як запас знань, навиків, досвід і т. ін., набутий у процесі навчання, практичної діяльності [5, с. 417].

Науковці В. Г. Онушкін та Є. І. Огарєв тлумачать поняття “підготовка” як оволодіння певним соціальним досвідом з метою його подальшого застосування під час виконання спеціальних завдань практичного, пізнавального чи навчального характеру [14, с. 128].

Вважаємо, що на визначення поняття “підготовка”, як процесу формування, удосконалення знань, умінь, навичок, якостей особистості, необхідних для виконання діяльності, здійснюваної в ході навчання, самоосвіти або професійної освіти [4, с. 43], запропоноване М. П. Васильєвою, доцільно посилатись під час характеристики поняття “підготовка майбутніх психологів”.

У наукових дослідженнях Ю. О. Лянного, Л. В. Моторної, О. В. Полозенко та ін. зазначається, що результатом процесу підготовки майбутнього фахівця, є його підготовленість. Розглянемо сутність цього поняття. Так, у “Великому тлумачному словнику сучасної української мови” поняття “підготовленість” трактується як “стан за значенням підготовлений”, а поняття “підготовлений” – як “готовий для якої-небудь діяльності, здатний до неї” [5, с. 952].

Ю. О. Лянной стверджує, що “в загальній теорії діяльності поняття “підготовленість” розглядається науковцями переважно як наявність знань, умінь та навичок, необхідних для успішної реалізації певної діяльності; у контексті професійної діяльності – як наявність у фахівця особистісних якостей, теоретичних знань, практичних навичок і вмінь, які дозволяють ефективно вирішувати професійні завдання і виконувати функціональні обов’язки” [9, с. 92].

О. В. Полозенко розглядає поняття “підготовленість” як наявність у фахівця особистісних якостей, теоретичних знань, практичних навичок і вмінь, які дозволяють ефективно вирішувати професійні завдання і виконувати функціональні обов’язки [15, с. 175].

Ми погоджуємося з науковою думкою Л. В. Моторної, яка стверджує, що “результатом природничо-наукової підготовки можна вважати природничо-наукову підготовленість” [11, с. 64], її науковець розглядає як “інтегративну характеристику, що передбачає здатність до вирішення навчальних і

професійних задач у відповідності з вимогами підготовки фахівців ..., яка спирається на природничо-наукові знання та вміння” [11, с. 64].

Зважаючи на те, що деякі науковці (С. Конкевич, І. Лисакова та ін.) ототожнюють поняття компетенція та компетентність, вважаємо за доцільне дати визначення терміну “природничо-наукові компетенції”.

Природничо-наукові компетенції у дослідженнях А. Фастівець та П. Хоменка розглядаються як “сукупність знань, умінь та навичок у межах предмета, які формують професійні якості фахівця фізичної культури, необхідні для якісного виконання ним професійних функцій” [18, с. 363].

С. О. Касярум природничо-наукові компетенції трактує як “базові знання з природничо-наукових дисциплін в обсязі, необхідному для ефективного засвоєння загально-професійних дисциплін; здатність застосовувати базові знання з фундаментальних природничо-наукових дисциплін для вирішення професійних задач; здатність використовувати базові знання для оволодіння професійно-орієнтованими дисциплінами; здатність використовувати здобуті вміння з природничо-наукових дисциплін у процесі оволодіння циклу професійно-орієнтованих дисциплін” [8, с. 143].

Г. Білецька визначає природничо-наукові компетенції майбутніх екологів як “фундаментальні знання з природничих наук в обсязі, необхідному для освоєння професійних дисциплін і використання в обраній професії (когнітивний аспект); розуміння значущості природничо-наукових знань у професійній діяльності й особистісному розвитку (мотиваційний аспект); здатність використовувати знання з природничих наук для вирішення професійних завдань (діяльнісний аспект); готовність і прагнення науково обґрунтовувати свої професійні дії, підвищувати свій професійний рівень (особистісний аспект)” [2, с. 73].

Природничо-наукові компетенції майбутніх психологів нами визначаються як сукупність взаємопов'язаних результатів теоретичної і практичної природничо-наукової підготовки, які необхідні для успішного засвоєння професійно орієнтованих дисциплін та здійснення професійної діяльності.

Аналіз наукової літератури, проведений нами, свідчить про те, що загальноприйнятого визначення поняття “природничо-наукова компетентність” з позицій сьогодення не існує. Так, Г. А. Білецька природничо-наукову компетентність майбутнього еколога розглядає як “інтегровану характеристику якостей фахівця, що відображає рівень його фундаментальних природничо-наукових знань, природничо-науковий світогляд, екологічно-доцільні ціннісні орієнтації, досвід пізнавальної та практичної діяльності достатніх для здійснення професійної діяльності” [2, с. 72].

У наукових роботах Т. Гладюк природничо-наукова компетентність визначена як “інтегральна якість особистості, яка проявляється у здатності здійснювати діяльність, що базується на знаннях, вміннях, навичках, цінностях і досвіді, яких майбутні фахівці набули в процесі навчання природничим дисциплінам, особистісному ставленню до діяльності і

предмету діяльності” [6, с. 153].

Як “цілісну систему ціннісно-сміслових орієнтацій, знань, здібностей, умінь і ставлень особистості, що мобілізується в специфічних сферах її життєвої діяльності, пов’язаних з галуззю природознавства” [13, с. 96] визначає природничо-наукову компетентність Л. В. Непорожня.

С. Науменко стверджує, що природничо-наукова компетентність охоплює “знання, вміння і навички з предметів природничого циклу, досвід практичної та експериментальної діяльності, ставлення до природи, навколишньої дійсності й до самого себе та інтерес до природознавства” [12, с. 317].

Н. Белоусова, природничо-наукову компетентність, ототожнює з природничо-науковою грамотністю та досвідом використання природничо-наукових знань для вирішення професійних і соціальних завдань упродовж усього життя з урахуванням динаміки розвитку природознавства [1, с. 25].

У Міжнародних дослідженнях якості освіти PISA (Programme for International Student Assessment), природничо-наукова грамотність (компетентність), розглядається як здатність: 1) розуміти природничо-наукові поняття; 2) застосовувати природничо-наукові знання і методи; 3) робити висновки на основі наукових доказів; 4) давати наукове пояснення різних явищ; 5) виявляти або формулювати запитання, на які може відповісти наука; 6) використовувати наукові факти, дані або докази для вирішення проблем або прийняття рішень в різних життєвих ситуаціях [20].

Н. В. Бобак, О. В. Мартинюк та Н. М. Марочко, “природничо-наукову грамотність” розглядають як “здатність використовувати природничо-наукові знання для визначення у реальних ситуація проблем, які досліджуються та вирішуються за допомогою наукових методів, а також для отримання висновків, заснованих на спостереженнях та експериментах” [3].

Отже, враховуючи результати аналізу наукової літератури щодо визначення поняття “природничо-наукова компетентність”, природничо-наукову компетентність майбутніх психологів ми будемо розглядати як інтегральну характеристику якостей майбутнього фахівця, що формується в процесі природничо-наукової підготовки і характеризується глибиною спеціальних знань та предметних навичок, природничо-науковим світоглядом та здатністю здійснювати професійну діяльність, яка базується на фундаментальних ідеях і принципах природничих наук.

В контексті аналізу базових понять необхідно конкретизувати зміст поняття “природничо-наукова підготовка”, яке є ключовим для нашого дослідження.

Зазначимо, що проведені наукові розвідки вказують на відсутність, у науковій літературі, чіткого визначення поняття “природничо-наукова підготовка”. Пояснення цьому вбачаємо у багатогранності змісту та структури досліджуваного феномену. Так, В. І. Макаренко природничо-наукову підготовку, визначає як “цілеспрямований процес і результат формування системи фундаментальних природничо-наукових знань, умінь, навичок, досвіду пізнавальної та практичної діяльності, ціннісних орієнтацій,

мотивації, особистісно-професійних якостей, усвідомлення себе суб'єктом фахової діяльності та суб'єктного ставлення до себе" [10, с. 68].

Природничо-наукову підготовку фахівця фізичної культури А. Фастівець та П. Хоменко тлумачать як "динамічний процес оволодіння предметними медико-біологічними компетентностями та формування професійно важливих характеристик і рис особистості, що дозволяють вирішувати завдання майбутньої професійної діяльності в галузі здоров'язбереження" [18, с. 363].

Досліджуючи природничо-наукову підготовку майбутніх екологів Г. Білецька визначає її як "цілеспрямований процес і результат формування у людини системи фундаментальних природничо-наукових знань, умінь, навичок, досвіду пізнавальної та практичної діяльності, ціннісних орієнтацій і відносин, достатніх для здійснення професійної та соціальної діяльності в сучасному суспільстві" [2, с. 72].

Узагальнивши різні підходи щодо визначення сутності природничо-наукової підготовки, ми визначаємо поняття "природничо-наукова підготовка майбутніх психологів" як таку організацію навчального процесу майбутніх психологів у закладах вищої освіти, за якої формується система професійно спрямованих природничо-наукових компетентностей, які є основою для засвоєння професійно орієнтованих дисциплін, оволодіння професією та вміння застосувати їх у майбутній професійній діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, аналіз понятійно-термінологічного аспекту природничо-наукової підготовки майбутніх психологів у закладах вищої освіти (вищих навчальних закладах) дозволив уточнити сутність понять "природничо-наукова компетентність майбутніх психологів" та "природничо-наукова підготовка майбутніх психологів".

Так, поняття "природничо-наукова компетентність майбутніх психологів", нами розглядається як інтегральна характеристика якостей майбутнього фахівця, що формується в процесі природничо-наукової підготовки і характеризується глибиною спеціальних знань та предметних навичок, природничо-науковим світоглядом та здатністю здійснювати професійну діяльність, яка базується на фундаментальних ідеях і принципах природничих наук.

Природничо-наукову підготовку майбутніх психологів ми визначаємо як таку організацію навчального процесу майбутніх психологів у закладах вищої освіти, за якої формується система професійно спрямованих природничо-наукових компетентностей, які є основою для засвоєння професійно орієнтованих дисциплін, оволодіння професією та вміння застосувати їх у майбутній професійній діяльності.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у виявленні, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов формування професійно спрямованої природничо-наукової компетентності майбутніх психологів у закладах вищої освіти (вищих навчальних закладах).

Використана література:

1. Белоусова Н. А. Естественнаучная компетентность в контексте повышения качества профессиональной подготовки / Н. А. Белоусова // Высшее образование сегодня. – Москва: Логос, 2010. – № 10. – С. 22-25.
2. Білецька Г. А. Загальнонаукові компетенції у структурі професійної компетентності фахівця-еколога / Г. А. Білецька // Наука і освіта. – 2014. – № 1. – С. 70–75.
3. Бобак Н. В. Моніторинг якості освіти: міжнародний досвід / Бобак Н. В., Мартинюк О. В., Марочко Н. М. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ipro.if.ua/files/%D0%86%D0%9C/MON/Bobak.pdf>
4. Васильєва М. П. Теоретичні основи деонтологічної підготовки педагога: дис. д-ра пед. наук: 13.00.04 / М. П. Васильєва. – Харків: ХДПУ імені Г. С. Сковороди, 2003. – 432 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – Київ; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2009. – 1736 с.
6. Гладюк Т. В. Природничо-наукова компетентність майбутніх вчителів початкових класів / Т. В. Гладюк // Професійні компетенції та компетентності вчителя. – Тернопіль, 2006. – С. 152-156.
7. Закон України “Про вищу освіту” [Електронний ресурс]: із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 5.05 2017 року № 2145-VIII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
8. Касярум С. О. Базові знання з природничо-наукових дисциплін як основа для професійної підготовки майбутніх фахівців інженерного профілю у вищій технічній школі / С. О. Касярум // Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. – Випуск 165. – Серія “Педагогічні науки”, 2011. – С. 141-144.
9. Лянной Ю. О. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / Ю. О. Лянной. – Київ, 2017. – 674 с.
10. Макаренко В. І. Формування фахових компетентностей майбутніх лікарів у процесі природничо-наукової підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / В. І. Макаренко. – Полтава, 2017. – 269 с.
11. Моторна Л. В. Професійна спрямованість навчання природничо-наукових дисциплін у підготовці молодших спеціалістів технічного профілю: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти” / Л. В. Моторна. – Вінниця, 2012. – 225 с.
12. Науменко С. О. Природничо-наукова компетентність як об’єкт моніторингу якості загальної середньої освіти / С. О. Науменко // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2017. – Том 1. – № 22. – С. 310-319.
13. Непорожня Л. В. Методичні особливості формування природничо-наукової компетентності старшокласників на уроках фізики / Л. В. Непорожня // Збірник наукових праць Кам’янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Серія: Педагогічна. – 2016. – Випуск 22. – С. 96–99.
14. Онушкин В. Г. Образование взрослых: междисциплинарный словарь терминологии / В. Г. Онушкин та Е. И. Огарев. – СПб.: Воронеж: РАО ИОВ, 1995. – 232 с.
15. Полозенко О. В. Особливості психологічної підготовки фахівців аграрної галузі до професійної діяльності // Педагогічний альманах: зб. наук. праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) [та ін.]. – Херсон: РІПО, 2012. Випуск 13. – С. 173–179.
16. Сундетова У. Ш. Высшее образование и перспектива развития сферы физической культуры, спорта и туризма / У. Ш. Сундетова, А. Р. Баймурзин // Теория и практика физической культуры: науч.-теор. журн. – 2008. – № 4. – С. 33-38.
17. Сущенко Л. П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / Л. П. Сущенко – Київ, 2003. – 45 с.
18. Фастівець А. Природничо-наукова підготовка майбутнього фахівця фізичної реабілітації як педагогічна проблема / А. Фастівець, П. Хоменко // Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки. – 2016. – № 18. – С. 362–366.
19. Шеремет І. В. Формування готовності майбутніх учителів до профілактики порушень зору учнів початкової школи у процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед. наук: . 13.00.04 / І. В. Шеремет. – Київ, 2017. – 243 с.
20. Program for International Student Assessment (PISA) 2006 and Scientific Literacy: A Perspective For Science Education Leaders. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ864610.pdf>

References:

1. *Belousova N. A.* Yestestvennonauchnaya kompetentnost v kontekste povysheniya kachestva professionalnoy podgotovki / N. A. Belousova // *Vysshee obrazovanie segodnya*. – Moskva : Logos, 2010. – № 10. – S. 22-25.
2. *Biletska H. A.* Zahalnonaukovi kompetentsii u strukturi profesiinoi kompetentnosti fakhivtsia-ekoloha / H. A. Biletska // *Nauka i osvita*. – 2014. – № 1. – S. 70-75.
3. *Bobak N. V.* Monitorynh yakosti osvity: mizhnarodnyi dosvid / *Bobak N. V., Martyniuk O. V., Marochko N. M.* [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.ippo.if.ua/files/%D0%86%D0%9C/MON/Bobak.pdf>
4. *Vasylieva M. P.* Teoretychni osnovy deontolohichnoi pidhotovky pedahoha : dys. d-ra ped. nauk : 13.00.04 / M. P. Vasylieva. – Kharkiv : KhDPU imeni H. S. Skovorody, 2003. – 432 s.
5. *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* / [uklad. i holov. red. V. T. Busel]. – Kyiv; Irpin : VTF “Perun”, 2009. – 1736 s.
6. *Hladiuk T. V.* Pryrodnycho-naukova kompetentnist maibutnikh vchyteliv pochatkovykh klasiv / T. V. Hladiuk // *Profesiini kompetentsii ta kompetentnosti vchytelia*. – Ternopil, 2006. – S. 152-156.
7. *Zakon Ukrainy “Pro vyshchu osvitu”* [Elektronnyi resurs]: iz zminamy i dopovnenniamy, vnesenymy Zakonom Ukrainy vid 5.05 2017 roku № 2145-VIII. – Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
8. *Kasiarum S. O.* Bazovi znannia z pryrodnycho-naukovykh dystsyplin yak osnova dlia profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv inzhenerneho profilu u vyshchii tekhnichnii shkoli / S. O. Kasiarum // *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho*. – Vypusk 165. – Seriiia “Pedahohichni nauky”, 2011. – S. 141-144.
9. *Liannoi Yu. O.* Teoretychni i metodychni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnikh mahistriv z fizychnoi reabilitatsii u vyshchykh navchalnykh zakladakh : dys. ... d-ra ped. nauk: spets. 13.00.04 “Teoriia i metodyka profesiinoi osvity”. / Yu. O. Liannoi. – Kyiv, 2017. – 674 s.
10. *Makarenko V. I.* Formuvannia fakhovykh kompetentnostei maibutnikh likariv u protsesi pryrodnycho-naukovi pidhotovky : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / V. I. Makarenko. – Poltava, 2017. – 269 s.
11. *Motorna L. V.* Profesiina spriamovanist navchannia pryrodnycho-naukovykh dystsyplin u pidhotovtsi molodshykh spetsialistiv tekhnichnoho profilu : dys. ... kand. ped. nauk : spets. 13.00.04 “Teoriia i metodyka profesiinoi osvity” / L. V. Motorna. – Vinnytsia, 2012. – 225 s.
12. *Naumenko S. O.* Pryrodnycho-naukova kompetentnist yak obiekt monitorynhu yakosti zahalnoi serednoi osvity / S. O. Naumenko // *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka*. – 2017. – T. 1. – № 22. – S. 310-319.
13. *Neporozhnia L. V.* Metodychni osoblyvosti formuvannia pryrodnycho-naukovi kompetentnosti starshoklasnykiv na urokakh fizyky / L. V. Neporozhnia // *Zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu im. Ivana Ohienka*. Seriiia : *Pedahohichna*. – 2016. – Vyp. 22. – S. 96 – 99.
14. *Onushkin V. G.* *Obrazovanie vzroslykh: mezhdistsiplinarnyy slovar terminologii* / V. G. Onushkin ta Ye. I. Ogarev. – SPb. : Voronezh: RAO IOV, 1995. – 232 s.
15. *Polozenko O. V.* Osoblyvosti psyholohichnoi pidhotovky fakhivtsiv ahrarnoi haluzi do profesiinoi diialnosti // *Pedahohichniy almanakh : zb. nauk. prats / redkol. V. V. Kuzmenko (holova) ta in.* – Kherson: RIPO, 2012. Vypusk 13. – S. 173 – 179.
16. *Sundetova U. Sh., Baymurzin A. R.* *Vysshee obrazovanie i perspektiva razvitiya sfery fizicheskoy kultury, sporta i turizma* / U. Sh. Sundetova, A. R. Baymurzin // *Teoriya i praktyka fizicheskoy kultury: nauch.-teor. zhurn.* – 2008. – № 4. – S. 33-38.
17. *Sushchenko L. P.* Teoretyko-metodolohichni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv fizychnoho vykhovannia ta sportu u vyshchykh navchalnykh zakladakh : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04 “Teoriia i metodyka profesiinoi osvity” / L. P. Sushchenko – Kyiv, 2003. – 45 s.
18. *Fastivets A.* Pryrodnycho-naukova pidhotovka maibutnoho fakhivtsia fizychnoi reabilitatsii yak pedahohichna problema / A. Fastivets, P. Khomenko // *Vytoky pedahohichnoi maisternosti*. Seriiia: *Pedahohichni nauky*. – 2016. – № 18. – S. 362–366.
19. *Sheremet I. V.* Formuvannia hotovnosti maibutnikh uchyteliv do profilaktyky porushen zoru uchniv pochatkovi shkoly u protsesi profesiinoi pidhotovky : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / I. V. Sheremet. – Kyiv, 2017. – 243 s.
20. *Program for International Student Assessment (PISA) 2006 and Scientific Literacy: A Perspective For Science Education Leaders*. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ864610.pdf>

Билык В. Г. Понятийно-терминологический аспект естественнонаучной подготовки будущих психологов в высших учебных заведениях.

В статье указано, что в подготовке будущих психологов в высших учебных заведениях, первоочередное значение приобретает установка на формирование всесторонне развитой, творческой, способной к инновационной деятельности, самосовершенствованию и саморазвитию личности. Отмечено, что для решения обозначенной проблемы особую значимость приобретает фундаментальная и естественнонаучная подготовка.

Анализ психолого-педагогической литературы, проведенный автором, показал отсутствие единого толкования базовых понятий, характеризующих естественнонаучную подготовку будущих психологов в высших учебных заведениях. В статье раскрыта сущность понятий “естественнонаучные компетенции”, “естественнонаучная компетентность”, “естественнонаучная подготовка”.

Определены перспективы дальнейших исследований, которые автор видит в выявлении, теоретическом обосновании и экспериментальной проверке педагогических условий формирования профессионально направленной естественнонаучной компетентности будущих психологов в учреждениях высшего образования (высших учебных заведениях).

Ключевые слова: естественнонаучная подготовка, естественнонаучная компетентность, естественнонаучные компетенции.

ВІЛЫК В. Г. Conceptual and terminological aspect of future psychologists' science preparation in higher educational institutions.

The article states that for future psychologists' preparation in higher educational establishments formation of a fully developed, creative, capable to innovative activity, self-development of an individual becomes a top priority. It is noted that in order to solve the above-mentioned problem of special significance fundamental and science preparation is acquired.

Analysis of psychological and pedagogical literature conducted by the author showed a lack of a unified interpretation of basic concepts that characterize science preparation of future psychologists in higher education institutions. The article reveals the essence of concepts “sciences competence”, “science competency, science preparation”.

Prospects for further researches the author sees in discovery, theoretical substantiation and experimental verification of pedagogical conditions for future psychologists' professionally oriented science competency formation in higher educational establishments.

Keywords: science preparation, science competence, science competency.

УДК 378.011.3-051:62/69]:7.012

Бовсунівський В. М.

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ
ДИЗАЙН-КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ
У ПРОЦЕСІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПРОЕКТНО-ХУДОЖНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті проектно-художня діяльність розглядається в контексті навчання технологій. Актуалізовано стан дослідження дизайн-компетентності у наукових джерелах. Розглянуто проблему підготовки вчителя технологій до формування в учнів основ матеріально-художньої культури; розкрито педагогічні умови формування дизайн-компетентності вчителів технологічної освіти в процесі післядипломної проектно-художньої діяльності на основі компетентнісного підходу. Запропоновано один із шляхів реалізації компетентнісного підходу у